

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 3. avgusta 1859.

Kratek poduk dobro oglje žgati.

Pripravljanje derv.

Derva za oglje namenjene se posekajo v jeseni ali pozimi, se razkoljejo, kolikor je mogoče, v enako dolge in debele polena, in se zložé v skladavnice, da se posušé. Tudi srove derva se dajo žgati, toda dajo manj ali slabega oglja. Iveri, terske in drobne veje so dobre za kurjavo in za gašenje ogelnice; se toraj do čistega poberó, da se derv več prihrani.

Vsakter les dá oglje; vendar listno ali terdo drevje dá boljega kakor smreka ali drug mehak les; jelša in bukva daste najboljšega.

Pripravljanje gubna, ker se ima ogelnica napraviti.

Gubno ali kopiše ne sme biti na hudem vetru, in stati, če je mogoče, blizu kake vode. Tla za ogelnico morajo pokrite biti z debelo perstjo nekoliko z ilovico in z peskom zmešano, da lože vodo, ki se iz polen poceja, popijo. — Če so tla ilovčaste, ali pa če je le malo persti na skalnatih tleh, tista voda v spodnji versti derv ostane, in ne pusti, da bi se polena mogle popolnoma v dobro oglje sožgati. Kopica se na večji ali manji okrogel prostor postavi, če je več ali manj derv pripravljenih; tla, kjer ima kopica stati, morajo biti ravne, in ne smejo na nobeno stran viseti.

Skladanje derv v kopico in pokrivanje.

Na pripravljenem okroglem gubnu ali kopiši se štirje koli, tako visoki, kakor bo kopica, po 10 ali 12 palcov od srede tako zabijejo, da v sredi na štiri vogle prostor za kurjavo ostane. Ti koli se potem s tertami eden z drugim zvežejo, da terdno stojé, in da se polena v kopici smejo na-nje nasloniti.

Potem se začno derva skladati. Od začetka se stavijo polena prav po koncu in se na kole nasloné, potem pa zmiraj naprej okoli, da se do kraja kopiša pride. Gosto vkup se morajo skladati, in kjer zavoljo krivih ali štorastih polen kaj praznega ostane, se mora z ivérmi in drobnimi vejicami dobro zagostiti. Krajne polena morejo nekoliko na sredo nagnjene biti, da dobro sloné. Ko je tako ena versta zložena, se zloži ravno tako druga, in če je treba še tretja ena verh druge, tako, da je vsaka versta malo manjši in zato kopica proti verhu bolj ozka. Na verh se naložé drobnejši ohleški in terske, da je cela kopica lepo obla ali okrogla.

Zložena kopica se obloži s smrekovimi vejami ali s praprotjo, in kjer vsega tega ni, tudi z mahom, in se pokrije na zadnje s perstjo, tako na debelo, da se vse pokrivalo skrije. Smrekove veje so za to najboljše, ker persti ne pusté skoz.

Žganje kopice.

Tako postavljena kopica se sme precej zažgati. Za kurjavo mora biti pripravljeno dosti suhe hoste iz drobnih vej, ivér in terske. Zažgé se ogelnica od verha kopice, tako da se v prazno luknjo v sredi verže en ali dva škafa oglja na dno, na to nekaj žerjavice, na žerjavico spet oglja

do verha, in na zadnje se luknja pokrije s bukovo diljo in založi s perstjo. Ogenj se vneme in razširi od sape, ktera skoz perst v kopico pride. Osem ali deset ur potem se odkrije dilja, in prazni prostor se tri dni zapored, kolikor je treba dva ali trikrat na dan z bokanjem, to je s subimi in kratkimi ohleški ali ivérmi napolni, in vselej proti dilja spet dobro zatisne in s perstjo zakrije.

Ogenj se pokaže najpred od verha, in se dá kamorkolj napeljati z luknjami, ktere se skoz perst prederejo. Ogljar mora skrbeti, da bo ogenj zmiraj v krogu okoli kopice šel; če na enem kraji prehudo prijema, se tam luknje zamašé, če pa premalo gori, se tam več lukinj naredí, da se raji unema.

Če se kopica, kadar je treba, hitreje z bokanjem napolni in z diljo naglo pokrije, bolje bo oglje. Bokanje se mora vselej na dno ogelnice potlačiti.

Kadar se ogenj lepo po versti okoli kopice razširja, se najlepši oglje žge; zato ogljar ne sme noč in dan ogelnice spred oči spustiti.

Oglje je čez in čez žgano, kadar se kopica čez enako posede, na verhu dobro oglje dá, in se plav in čist dim iz nje kadí. V tihem in mirnem vremenu gori ogelnica 12 ali 13 dni, v vetru pa en ali dva dni manj. Kjer se kopica posede in pokaže, da je oglje žgano, tam je dobro jo vkup potlačiti, da oglje preveč ne spepelí.

Odpertev kopice in gašenje oglja.

Ko je oglje žgano, se kopica odkrije, oglje se razloži in proti ugasi. Gasí se z vodo, še bolje pa s perstjo. Ugašeno oglje more biti shranjeno v suhi shrambi, sicer se zlo spridi. Preden se oglje spravi, je treba skrbno gledati, da je dobro ugašeno, da kak ogenj ne vstane.

Pešica resnic, ki jih nauk uči in jih je skušnja poterdila.

1. Pridelek zemlje se veže z rodovitnostjo in močjo njeno; to je, toliko več se pridela, kolikor več ima zemlja razpadenih rastlinskih reči v sebi.

2. Te rastlinske stvari se pa večidel dovaževajo zemlji po gnoju; zakaj čisto sama perst, če jo zrak še tako prepihuje, solnce še tako pregreva, dež še tako namaka, vendar ne more brez gnoja rodovitna biti, kateri je kakor zabela na jedi.

3. Z umetno napravljanim gnojem ne pride nobena kmetija deleč; tisti gnoj, ki iz hleva pride, je najboljši gnoj, zato ker je zemlji in poljskim sadežem najprimerniši.

4. Naj tedaj gospodar vso svojo moč napenja, da si napravi gnoja kar največ in najcenejši more.

5. To pa doseže gospodar, ako toliko klaje prideluje, da more dovelj živine rediti, ki mu gnoj — zabelo za polje — dela. Kjer živina strada, strada tudi polje. Če oba stradata, je žalostno gospodarstvo, pa tudi tam gré kmetija rakovo pot, kjer le eno strada.

6. Kdor z žitom redí svojo živino, jo redí z drago kermo; seno, detelja in otava je bolji kup klaja.